Kategoria resentymentu w poglądach F. Nietzschego i M. Schelera

Kategoria resentymentu odgrywa kluczową rolę w filozofii Fryderyka Nietzschego i Maxa Schelera, choć oba te ujęcia różnią się zarówno w kontekście historycznym, jak i filozoficznym. Nietzsche i Scheler postrzegają resentyment jako kluczowe dla zrozumienia dynamiki moralności i wartości, jednakże dochodzą do różnych wniosków na temat jego źródeł, natury i konsekwencji.

Nietzsche w swoim dziele "Z genealogii moralności" analizuje resentyment jako zjawisko fundamentalne dla narodzin moralności niewolniczej, którą utożsamia z moralnością chrześcijańską i demokratyczną. W jego rozumieniu resentyment to uczucie wrogości żywione przez słabych wobec silnych. Jest to reakcja na własną bezsilność i niemożność osiągnięcia mocy oraz realizacji swoich pragnień. Dla Nietzschego, resentyment nie jest tylko indywidualnym uczuciem, ale także siłą kształtującą całe systemy wartości. W swojej analizie stawia tezę, że moralność niewolnicza, oparta na wartościach takich jak pokora, miłosierdzie, czy współczucie, powstała jako rezultat odwrócenia wartości moralności panów, czyli moralności ludzi silnych, twórczych i afirmujących życie.

Według Nietzschego, moralność panów jest wyrazem woli mocy, twórczej siły, która afirmuje życie i kreuje wartości na podstawie własnej siły i mocy. Panowie oceniają dobro i zło z perspektywy swojej mocy – dobre jest to, co wzmacnia ich życie, a złe to, co je osłabia. Natomiast moralność niewolników, zrodzona z resentymentu, polega na odrzuceniu i potępieniu tych wartości, które reprezentują panowie. Słabi, którzy nie mogą osiągnąć tego, co silni, przekształcają swoje poczucie krzywdy i bezsilności w moralną wyższość, potępiając

to, co silne i afirmujące życie, i chwaląc to, co słabe, pokorne i cierpiące.

Nietzsche widzi resentyment jako destruktywną siłę, która prowadzi do zanegowania życia i tworzenia wartości, które są sprzeczne z naturą człowieka. W tym sensie resentyment staje się narzędziem w rękach słabych do podporządkowania sobie silnych, przekształcając moralność w narzędzie władzy. W ten sposób chrześcijaństwo, według Nietzschego, stało się religią resentymentu, potępiającą naturalne instynkty i afirmację życia na rzecz wyrzeczenia, pokory i współczucia.

Z kolei Max Scheler, w swojej pracy "Resentyment a moralność", rozwija pojęcie resentymentu, nadając mu nieco inne znaczenie i kontekst. Dla Schelera resentyment jest uczuciem, które powstaje, gdy dana osoba doświadcza poczucia krzywdy, której nie może ani zaakceptować, ani zrekompensować. Podobnie jak u Nietzschego, resentyment ma swoje źródło w poczuciu niemocy, ale Scheler kładzie większy nacisk na jego psychologiczne i społeczne aspekty, a także na różne formy, jakie może przyjmować.

Scheler rozwija koncepcję resentymentu jako długotrwałego i zinternalizowanego uczucia urazy, które prowadzi do zniekształcenia percepcji wartości. Uważa, że osoby dotknięte resentymentem nie są w stanie odczuwać wartości w sposób czysty, ponieważ ich postrzeganie jest zniekształcone przez ciągłe poczucie krzywdy. Scheler zgadza się z Nietzschem, że resentyment może prowadzić do przewartościowania wartości, ale zauważa również, że nie jest to wyłącznie cecha moralności niewolniczej, ale może występować w różnych kontekstach społecznych i kulturowych.

Dla Schelera, resentyment nie jest jedynie reakcją słabych na silnych, ale szerszym zjawiskiem, które może dotknąć różne grupy społeczne i prowadzić do różnorodnych form deformacji moralności. Zwraca uwagę na to, że resentyment może prowadzić do niezdolności do autentycznego przeżywania wartości, a także

do ich dewaluacji. Przykładem może być odrzucenie przez osoby dotknięte resentymentem wartości takich jak piękno, siła, czy sukces, które są postrzegane jako zagrażające ich poczuciu własnej wartości.

Scheler zauważa, że resentyment prowadzi do powstania „moralności pozornej", w której osoby dotknięte tym uczuciem udają, że odrzucają pewne wartości, podczas gdy w rzeczywistości ich pożądają. To prowadzi do powstania moralnej hipokryzji, w której zewnętrzne manifestacje moralności nie są zgodne z wewnętrznymi pragnieniami i wartościami.

W przeciwieństwie do Nietzschego, Scheler nie postrzega moralności wynikającej z resentymentu wyłącznie negatywnie. Wskazuje, że resentyment może prowadzić do pozytywnych działań, takich jak walka o sprawiedliwość społeczną, jeśli jest on przekształcony w konstruktywną energię. Niemniej jednak, podobnie jak Nietzsche, Scheler uważa, że resentyment zagraża autentyczności przeżywania wartości i może prowadzić do deformacji moralności.

Podsumowując, zarówno Nietzsche, jak i Scheler analizują resentyment jako kluczowy element wpływający na kształtowanie wartości i moralności, choć czynią to z różnych perspektyw. Nietzsche widzi resentyment jako fundamentalną siłę kształtującą moralność niewolniczą, zrodzoną z wrogości słabych wobec silnych, i uważa ją za destruktywną dla afirmacji życia. Scheler z kolei dostrzega resentyment jako złożone uczucie, które może prowadzić do różnych form deformacji moralności, ale które nie jest jednoznacznie negatywne i może być przekształcone w siłę pozytywną. Obydwaj filozofowie zgadzają się jednak, że resentyment jest głęboko problematyczny, ponieważ prowadzi do zniekształcenia percepcji wartości i może stać się źródłem moralnej hipokryzji oraz deformacji etycznych postaw.

Jeżeli potrzebujesz konsultacji przy pisaniu pracy licencjackiej lub magisterskiej, to polecamy serwis pisanie

prac - pomoc w pisaniu prac w granicach dozwolonych prawem